

of Ukraine changes that make impossible the implementation of the special judicial proceedings concerning all crimes.

The study on the order of delivery of procedural documents to a person who is outside Ukraine on the territory of another state.

It is established that since the publication of the summons in the media, the suspect is considered to be properly acquainted with its contents. However, the probability that a person that actually is abroad, has access to media is very small.

It is established that the direction of the relevant request on international co-operation with the purpose of presenting these documents must comply with the international rules.

The authors have developed requirements for registration of request for a call of a suspect:

- compliance with international Treaty of Ukraine, and in his absence shall be made in accordance with section IX of the criminal procedure code of Ukraine;

- all documents are in written form, shall be certified by signature of the authorized person and seal of the appropriate authority;

- request to summon the person and the documents attached to it, accompanied by a duly certified translation of the language determined by the corresponding international Treaty of Ukraine, and in the absence of such contract – in the official language of the requested party or another acceptable to this side of language;

- the query and the documents are sent abroad by mail, and in urgent cases, e-mail, Fax or other means of communication or by diplomatic means, subject to the rules of international law.

Key words: *special pre-trial proceedings, special proceedings, in absentia proceedings, the participants in criminal proceedings, protection of human rights.*

УДК 343.148

Є.Д. Лук'янчиков,
Б.Є. Лук'янчиков

ФОРМУВАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Висвітлено дискусійні питання щодо поняття доказів, процесуальних джерел доказів, способів їх формування. Наголошено, що докази в готовому вигляді в природі не існують, а тому казати про їх збирання вважається недостатньо точним. Підкреслено, що в кримінальному процесі докази являють собою єдність фактичного змісту й законної форми, слугують «засобами доказування» шуканих фактів. Щоб фактичні дані про обставини злочину було визнано доказами, вони мають бути отримані в передбаченому законом порядку з визначених джерел. Здійснено спробу з'ясувати, на якому етапі провадження та у зв'язку з чим перші перетворюються на докази та наскільки відповідає дійсності поділ доказів на досудові та судові.

Ключові слова: *фактичні дані, інформація, докази, засоби отримання фактичних даних, слідчі (розшукові) дії, доказування, сліди злочину, джерела відомостей, досудове розслідування, належність, допустимість, достовірність.*

Постановка проблеми. Розслідування злочинів має дослідницький, пошуково-пізнавальний характер і, на думку М. В. Костицького, пов'язане з великими труднощами, оскільки пізнання їх обставин здійснюється ретроспективно, часом при вельми інтенсивній протидії зацікавлених осіб із досить різноманітними інтересами, які інколи виключають один одного, свідомо викривлюють істину [4, с. 239-240].

Злочин для слідчого завжди є подією минулого. Для того щоб установити всі обставини злочину, слідчому необхідно виявити його сліди (відображення), дослідити їх та надати правильну інтерпретацію. У теорії кримінального процесу та криміналістики така діяльність набула назву доказування. Зважаючи на прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, суттєвих змін кримінальної процесуальної форми, розширення змагальності в кримінальному провадженні, виникає необхідність дослідження доказів та засобів доказування в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нормативні та організаційні питання отримання доказів у кримінальному провадженні досліджувалися у працях В. Д. Берназа, В. І. Галагана, А. Я. Дубинського, Є. Г. Коваленка, В. А. Колесника, М. М. Михеєнка, М. А. Погорецького, В. О. Попелюшко, Д. Б. Сергєєвої, В. М. Тертишника, М. Є. Шимило та ін. Науковці досліджували поняття доказів та процесу доказування, способи отримання доказів та використання фактичних даних для прийняття процесуальних рішень на етапі досудового розслідування й під час судового розгляду. Проте окремі питання формування судових доказів залишаються невирішеними остаточно й потребують подальших наукових досліджень.

Формування цілей. Мета дослідження полягає в аналізі проблемних питань, що виникли у зв'язку з прийняттям нового КПК України та розширенням пізнавального інструментарію діяльності слідчого з виявлення джерел інформації про обставини злочину та формування доказів, обґрунтування пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Під доказуванням, зазначає М. М. Михеєнко, слід розуміти діяльність суб'єктів кримінального процесу по збиранню (формуванню), перевірці та оцінці доказів та їх процесуальних джерел, а також формулюванню на цій основі визначеної тези та наведення аргументів на її обґрунтування [8, с. 12]. Подібної думки дотримується С. М. Стахівський, вважаючи таке визначення найбільше раціональним [11, с. 12].

Децю інакше до визначення доказування підійшли автори фундаментальної праці – теорії доказів у радянському кримінальному процесі. У визначенні зазначається, що доказування здійснюється в процесуальних формах, а збирають, закріплюють, перевіряють та оцінюють не дока-

зи, а фактичні дані, необхідні для встановлення істини та вирішення завдань кримінального судочинства [12, с. 298] (виділено – авт.).

Свідомо чи ні, але автори слушно вказали на те, що в процесі доказування збирають не докази, а фактичні дані (предмети, документи, відомості тощо), які можуть бути визнані доказами в кримінальному судочинстві.

У науковій літературі неодноразово зверталась увага на те, що докази в готовому вигляді в природі не існують, а тому твердити про їх збирання вважається недостатньо точним. Слушно зазначається, що термін «збирання доказів» є умовним, оскільки сторони кримінального провадження не збирають уже готові докази, вони поступово формуються під час доказової діяльності [5, с. 195]. Поряд зі словосполученням «збирання доказів», яке має давню історію й набуло закріплення в кримінально-процесуальному законодавстві багатьох країн, трапляються й інші. Так, Р. В. Малюга доводить доцільність застосування словосполучення отримання доказів, що включає здобуття фактичних даних і відомостей про їх джерела, їх перевірку та оцінку й процесуальне закріплення, визнання їх певними видами доказів уповноваженим суб'єктом [7, с. 6]. М. Є. Шумило, з одного боку, стверджує про їх виготовлення, а з іншого - про формування [18, с. 206-208, 212], а М. М. Михеєнко збирання і формування доказів розглядає як рівнозначні [8, с. 12]. Увесь процес виявлення слідів злочину, отримання, перевірки та визнання фактичних даних такими, що можуть бути покладені в основу судових рішень, на нашу думку, точніше називати формуванням доказів.

Злочин, як діяльність людини залишає наслідки в матеріальному середовищі у вигляді відповідних відображень, змін. Такі зміни залишаються на навколишніх предметах та в обстановці, а також у свідомості людей у вигляді мислених образів, які одні називають «слідами пам'яті» [10, с. 62], а інші - «слідами спомину» [6, с. 9]. Таким чином, носіями відображень події злочину можуть бути будь-які речові джерела або людина. Мабуть саме тому ще на початку минулого століття носії фактичних даних поділяли на речові та особисті й називали їх засобами доказування [15; 2, с. 78].

Якщо зазирнути в недалеку історію можна побачити, що для розв'язання юридичних конфліктів у законодавстві, теорії та практиці таке поняття як докази спостерігається в ряді статей Зводу Законів Російської Імперії 1857 року. Так, у ст. 196 сторонам надавалося право відводу повірених із пред'явленням доказів про причини такого, а в ст. 197 ішлося про подання доказів та заперечень стряпчими у справах про державну власність. Однак, що слід розуміти під доказами, у законі не наводилося.

Частіше про використання доказів згадується у Статуті кримінального судочинства 1864 року. При недостатності доказів, що підтверджують обвинувачення, мировий суддя міг доручити місцевій поліції

зібрати усі необхідні у справі відомості (ст. 47). Подані однією стороною докази мировий суддя пред'являє іншій стороні (ст. 103). Визначаючи повноваження поліції у провадженні попереднього слідства зазначається, що вона збирає не докази, а потрібні їй відомості (ст. 254), до прибуття судового слідчого застосовує заходи запобігання знищенню слідів злочину й ухиленню підозрюваного від слідства (ст. 256). Проте застосування своєчасних заходів для збирання доказів, у тому числі й невідкладних, покладалося на судового слідчого (ст. 266).

Названі законодавчі акти не містили визначення доказів та не розкривали способів їх отримання, збирання або формування. Аналіз окремих статей Статуту спонукає до висновку про неоднозначне розуміння відомостей, на підставі яких мировий суддя приймав рішення. Так, у ст. 73 зазначалося, коли сторони заявлять мировому судді, що ще не можуть представити усіх доказів, він відкладає справу на інший строк. Представлені однією стороною докази мировий суддя пред'являє другій стороні. Тобто у цьому випадку йшлося про докази, які подають сторони конфлікту.

Разом з тим, у ст. 74 Статуту зазначається, що мировий суддя може відкласти рішення справи, якщо визнає за потрібне провести огляд, або доручити *сторонам доставити* або поліції зібрати будь-які *необхідні для справи відомості* – (виділено авт.). З наведеного можна дійти висновку, що при зверненні до суду сторони подають докази, а якщо виявиться, що їх недостатньо, мировий суддя може доручити їм доставити необхідні для справи відомості. Постає питання, чому сторони доставляють не докази, а відомості та в чому полягає їхня відмінність. І в першому, і в другому випадках відомості судді подає особа, процесуальний статус якої залишається незмінним. Тож законодавець надає різне правове значення відомостям, які сприяють розкриттю злочинів. Так, поліція не наділена правом збирання доказів. На неї покладається дізнання проведенням розшуків, словесного розпитування та негласного спостереження для збирання необхідних відомостей (ст. 254 Статуту), що нагадує сучасну оперативно-розшукову діяльність, а не дізнання, як одну із форм досудового розслідування за КПК України 1960 р. Шляхом розшуків, зазначає М. Є. Шумило, поліція встановлювала джерела відомостей про злочин та особу, яка його вчинила. Тому судовий слідчий мав діяти впевнено, збирати докази, давати юридичну оцінку діям обвинуваченого [20, с. 225].

Отже, судовий слідчий був наділений правом застосовувати своєчасні заходи для збирання доказів й особисто не допускати будь-якого зволікання щодо виявлення й зберігання слідів та ознак злочину, які можуть зникнути (ст. 226 Статуту). Поява доказів у кримінальному судочинстві пов'язувалася з поданням їх мировому судді сторонами, а під час попереднього слідства – з діяльністю судового слідчого щодо їх збирання.

З аналізу наведених нормативних актів видно, що поняття докази, хоч і не розкривається, проте застосовується, коли йдеться про сторони провадження та діяльність слідчого судді. Діяльність поліції спрямовувалася на забезпечення розслідування (зберігання слідів, предметів, документів, збирання необхідних відомостей). Зазначимо, що ці нормативні документи не містили окремого розділу або статей, які були б присвячені доказам та доказуванню. Можна припустити, що докази могли подавати до суду сторони, а формувати - судовий слідчий.

Певні зміни в інституті доказування відбулися з прийняттям КПК УСРР 1922 р. Норми про докази та доказування було виокремлено в самостійну главу четверту. Відповідно до ст. 62 «доказами є показання свідків, висновки експертів, речові докази, протоколи оглядів та інші письмові документи та особисті пояснення обвинуваченого». У цьому визначенні під доказами пропонується розуміти те, що в подальшому розвитку законодавства й теорії набуло назву джерела доказів. Наш КПК, писав свого часу М. О. Чельцов, під доказами розуміє саме їх джерела, перелік яких наведено у ст. 58, а саме: показання свідків і потерпілих, висновки експертів, речові докази, протоколи оглядів та інші письмові документи, а також особисті пояснення обвинуваченого [17, с. 129]. У подальшому його думка до визначення доказів змінюється. Під доказами, писав він, слід розуміти факти, з яких виводиться існування доказового факту. Доказами є факти, обставини [16, с. 134-136]. Подібна думка має своїх прихильників. Так, А. Р. Белкін вважає, що факти буденного життя стають судовими доказами тільки у встановленому законом порядку і тільки у силу їх зв'язку з тим явищем, подією, фактом, що складають предмет не будь-якого, а саме судового дослідження [1, с. 11].

У процесі тривалих дискусій науковців набула визнання концепція, за якою під доказами розуміють єдність фактичних даних та їх джерела. Докази у кримінальному процесі являють собою єдність фактичного змісту й законної форми, у цілому слугують «засобами доказування» шуканих фактів [12, с. 197-201, 212]. Ця концепція набула закріплення у кримінально-процесуальному законодавстві України. Так, у ч. 1 ст. 65 КПК України 1960 р. зазначалося, що «доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані ...», а у другій її частині наводилися джерела, з яких вони встановлюються: показання (свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого), висновки експерта, речові докази, протоколи слідчих і судових дій та інші документи. Цей перелік було доповнено 2001 року таким джерелом як «протоколи з відповідними додатками, складеними уповноваженими особами за результатами оперативно-розшукових заходів».

З незначними відмінностями поняття доказів наводиться в ст. 84 КПК України 2012 р. «доказами в кримінальному провадженні є

фактичні дані, отримані в передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд установлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню». У частині другій цієї статті зазначається, що процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Отже, для того щоб фактичні дані про обставини злочину були визнані доказами, вони мають бути отримані в передбаченому законом порядку з визначених джерел.

Фактичні дані, про які йдеться в цій статті, зазначає М. В. Салтєвський, не існують без матеріального джерела. Саме матеріальна сутність джерела відображає, фіксує й зберігає відомості про факти, тобто фактичні дані [9, с. 52]. Лише у другій частині цієї статті вказується на важливу ознаку «фактичних даних», яка дозволяє говорити про них як про докази. Йдеться про визначені законом джерела, з яких мають бути отримані фактичні дані, щоб у подальшому набути значення доказів у кримінальному провадженні. Визначення в законі таких джерел значно обмежує широке розуміння фактичних даних, про які йдеться в її першій частині. Із широкого кола відомостей про злочин і їх джерела доказами можуть бути визнані лише ті, які передбачено в законі. Отже, поняття доказів правомірно розглядати як видове до інформації. Інформація міститься у слідах злочину в заковданому вигляді. Тому для розкриття злочину діяльність правоохоронних органів спрямовується на відшукування його слідів та отримання з них інформації. Пошук слідів злочину й отримання з них інформації може здійснюватись оперативно-розшуковими заходами та слідчими (розшуковими) діями (гласними та негласними). Якщо фактичні дані (інформація) отримано з джерел і в порядку, визначеному законом, вони можуть бути визнані доказами у кримінальному провадженні, усі інші відомості так і залишаться інформацією.

Застосування терміна «інформація» у кримінальному провадженні інколи вважають зайвим і непотрібним, кажуть, що воно нібито вигищує або дублює поняття доказів, яке міцно увійшло у криміналістичну практику, набуло визначення в теорії та закріплення в законі. В. Гмирко вважає інформаційність «першородним гріхом» у трактуванні природи доказів (пізнавальна сутність інформації не залежить від місця виготовлення) [3, с. 61-62].

В основу визначення доказів через фактичні дані покладено концепцію «єдності даних та їх процесуального джерела» [12, с. 197], відповідно до якої «докази у кримінальному провадженні – це фактичні дані, отримані з таких процесуальних джерел, як показання, речові докази, документи чи висновки експертів, у передбаченому КПК порядку» [5, с. 180].

Розглядаючи засоби пізнавальної діяльності у кримінальному провадженні, неможливо залишити поза увагою питання про результати їх застосування. Традиційною є думка, що вони сприяють формуванню доказів, які М. Є. Шумило пропонує поділяти на досудові та судові, оскільки мета й процедура їх отримання мають суттєві відмінності [19, с. 82-86]. Докази досудового провадження, зазначає він, у КПК України використовуються лише для вирішення завдань на стадії досудового розслідування, пов'язаних із розкриттям злочинів, установленням та викриттям осіб, які їх учинили, застосуванням заходів процесуального примусу. Співвідношення між досудовими та судовими доказами полягає в тому, що перші для суду мають бути нічим іншим, як вихідним матеріалом, із процесуальної сировини якого мають бути виготовлені кримінально-судові докази. Слідчий не в змозі одноособово належним чином оцінити й перевірити докази в повному обсязі. Зібрані в досудовому провадженні фактичні дані мають підлягати обов'язковій перевірці й оцінці в суді, де б вони мали випробовуватися на надійність і достовірність у межах змагальної процедури судового розгляду [18, с. 207-212].

Дані, які збирають під час досудового розслідування, Б. А. Філімонов називає доказовим (вихідним) матеріалом, процесуальною сировиною, основою для формування кримінально-судових доказів [14, с. 23-35].

Диференційований підхід законодавця до відомостей, на підставі яких приймають рішення в процесі розслідування й судовому розгляду спостерігається в побудові окремих норм чинного КПК. Так, до клопотань про тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом, про відсторонення від посади додаються копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання (ст. 150, 155 КПК), а при вирішенні цих питань слідчий суддя зобов'язаний урахувати «достатність доказів, які вказують на вчинення особою кримінального правопорушення» (ст. 152, 157 КПК).

До клопотання про застосування запобіжного заходу додаються копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання та перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду (ст. 184 КПК), а в ч. 1 ст. 194 закріплено обов'язок слідчого судді під час розгляду такого клопотання дослідити надані сторонами докази та відобразити це у відповідній ухвалі (ч. 1 ст. 196 КПК).

Неоднозначно вирішується це питання щодо клопотання про арешт майна. Якщо в частині другій ідеться про «оригінали або копії документів та інших матеріалів» то в частині третій про «докази факту завдання шкоди й розміру цієї шкоди» (ст. 171 КПК). Про достатність доказів для вирішення цього питання зазначається в п. 2 ч. 2 ст. 173 КПК.

У цьому зв'язку постає питання про співвідношення «документів та інших матеріалів» із «доказами». На якому етапі провадження та у зв'язку

з чим перші перетворюються на докази. Наскільки відповідає дійсності поділ доказів на досудові та судові.

У наведених вище статтях КПК зазначається, що слідчий подає на розгляд слідчому судді матеріали, документи, а останній вирішує, які з них можуть бути визнані доказами для прийняття конкретного процесуального рішення. Із цього видно, що розподіл доказів на досудові та судові, залежно від етапу провадження не повною мірою відповідає дійсності. На цю обставину звертає увагу М. Є. Шумило, який зазначає, що зважаючи на реальну перспективу виникнення критичних ситуацій для життя і здоров'я свідка та потерпілого, чинний КПК України (ст. 225) установлює можливість їх допиту слідчим суддею в судовому засіданні в межах процедури досудового провадження. У кримінально-процесуальному законодавстві Західних країн процесуальна дія, спрямована на те, щоб запобігти можливій утраті важливих доказів, має назву «депонування доказів» [18, с. 210]. З наведеного видно, що визнання фактичних даних судовими доказами залежить не від етапу кримінального провадження, а суб'єкта, який визнає отримані фактичні дані про злочин доказами. Фактичні дані стануть доказами лише тоді, коли суб'єкти, передбачені в ст. 84 КПК, сприймуть їх як такі та будуть оперувати ними при прийнятті процесуальних рішень [5, с. 181].

За такого підходу залежно від суб'єкта отримання та оцінки фактичних даних їх слід би було визнавати доказами слідчого, прокурора, адвоката. Наскільки така класифікація доказів буде сприяти їх однозначному розумінню в теорії й на практиці? Подібна спроба класифікації техніко-криміналістичних засобів за суб'єктом їх застосування у криміналістиці не набула підтримки.

Раніше зазначалося, що судових доказів у готовому вигляді не існує. Якщо це так, то не зовсім коректним є вислів «збирання доказів», який тривалий час використовується в теорії та практиці й набув закріплення в КПК України. Сторони кримінального провадження можуть подавати слідчому, прокуророві, суду предмети, документи, відомості про джерела вербальної інформації. Процес збирання фактичних даних про злочин має починатися, за загальним правилом, з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, але може й раніше. М. Є. Шумило називає його поліцейським розслідуванням, яке має починатися з моменту виявлення поліцією діяння з ознаками злочину та включати гласні й негласні способи збирання джерел майбутніх доказів. Така діяльність відбувається з дотриманням гарантій законності та умов правомірності тимчасового обмеження конституційних прав громадян. Ключову роль у цьому розслідуванні відіграє прокурор, який є керівником цього виду діяльності, а слідчий суддя здійснює контроль за закон-

ністю застосування примусових заходів і правомірністю обмеження прав особи [20, с. 231]. На підставі зібраних даних приймаються відповідні процесуальні рішення в досудовому провадженні. Постає питання про доцільність та необхідність називати такі фактичні дані досудовими доказами. Уже сьогодні в багатьох статтях КПК, про деякі йшлося вище, підставою прийняття процесуальних рішень є відомості, фактичні дані, документи тощо. Подібний підхід до найменування даних для прийняття процесуальних рішень спостерігається серед представників прокуратури України. Так, після трагічних подій у серпні 2015 р. біля Верховної Ради України, Генеральний прокурор в інтерв'ю засобам масової інформації повідомляв про затримання особи «на підставі здобутих даних». Таких даних було достатньо для прийняття процесуальних рішень на цьому етапі провадження, а чи будуть вони визнані доказами визначає під час судового розгляду в умовах безпосереднього дослідження та змагальності сторін.

Для визнання фактичних даних доказами вони повинні відповідати певним вимогам, а саме: належності, допустимості й достовірності. Під *належністю* розуміють здатність фактичних даних надавати інформацію щодо обставин, які входять до предмета доказування, виступати аргументами (посилками) у процесі встановлення об'єктивної істини. *Допустимість* означає правову придатність таких даних для використання у кримінальному провадженні як аргументів у доказуванні. Недопустимими є фактичні дані, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Такі дані не можуть використовуватися для прийняття процесуальних рішень. *Достовірність* означає відповідність змісту фактичних даних тому, що мало місце в дійсності, можливість пересвідчитись у добротності як самого джерела, так і способу фактичних даних, надійності процесуального носія та засобів фіксації [13, с. 52-63].

Отже, для того щоб визнати фактичні дані доказами вони повинні відповідати названим вимогам. Якщо вони не відповідають одній із цих вимог, не може йтися про докази. У цьому зв'язку не можна визнати точною назву статті 87 КПК «Недопустимість доказів, отриманих унаслідок істотного порушення прав та свобод людини». Уважаємо, що більш точною може бути назва статті у вигляді «Недопустимість як доказів, фактичних даних, отриманих унаслідок істотного порушення прав та свобод людини». Саме про недопустимість фактичних даних, а не доказів зазначають автори підручника з теорії доказів [13, с. 60].

Висновки. Процес формування судових доказів починається з моменту виявлення поліцією діяння з ознаками злочину та внесення відомостей про це до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Участь у

ньому беруть усі учасники кримінального провадження у визначених законом формах. Завершується він під час судового розгляду в ході дослідження та оцінки зібраних фактичних даних та визнання судовими доказами тих, що відповідають установленим вимогам (належність, допустимість, достовірність).

Використані джерела:

1. Белкин А. Р. Теория доказывания: [научно-методическое пособие] / А. Р. Белкин – М. : НОРМА, 1999. - 429 с.
2. Бентам И. О судебных доказательствах / И. Бентам. – Спб., 1910. – 331 с.
3. Гмирко В. Кримінально-процесуальні докази : поняття, структура, характеристика, класифікація / Гмирко В. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2002. – 63 с.
4. Костицкий М. В. Введение в юридическую психологию : методологические и теоретические проблемы / Костицкий М. В. – Киев : Вища школа, 1990. – 257 с.
5. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Тумаянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
6. Лукашевич В. Г. До визначення поняття «інформація», що вживається в сучасному юридичному обігу / В. Г. Лукашевич // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. - № 1. – С. 3 – 12.
7. Малюга Р. В. Кримінальне процесуальне доказування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів у досудовому розслідуванні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Р. В. Малюга. – Київ, 2015. – 20 с.
8. Михеенко М. М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / М. М. Михеенко. – К. : Вища школа, 1984. – 136 с.
9. Салтєвський М. В. Про поняття доказів у новому кримінально-процесуальному законодавстві / М. В. Салтєвський // Право України. – 1996. – №1. – С. 52-54.
10. Специализированный курс криминалистики : Учебник. – К. : НИИРИО КВШ МВД СССР, 1987. – 384 с.
11. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : [монографія] / Стахівський С. М. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2005. – 272 с.
12. Теория доказательств в советском уголовном процессе. Отв. ред. Н. В. Жогин, изд. 2-е испр. и доп. – М. : Юрид. лит., 1973. – 736 с.
13. Теорія доказів : підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г. – К. : Алерта, 2015. – 294 с.
14. Филимонов Б. А. Основы теории доказательств в германском уголовном процессе : монография / Б. А. Филимонов. – М. : Спарк 1994. – 157 с.
15. Фойницький Й. Я. Курс уголовного судопроизводства : в 2-х т. – Т. 1 / Й. Я. Фойницький. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1899. – 608 с.

16. Чельцов М. А. Советский уголовный процесс / М. А.Чельцов. - М. : Юриздат, 1951. – 503 с.

17. Чельцов-Бebutov М. А. Советский уголовный процесс : выпуск 2. / М. А. Чельцов-Бebutov. – Харьков : Юр. из-во Наркомюста УССР, 1929. – 338 с.

18. Шумило М. Є. Докази досудового і судового провадження в КПК України: співвідношення та їх функціональне призначення / М. Є. Шумило // Право України. – 2013. - № 11. – С. 206-215.

19. Шумило М. Є. Досудові і судові докази у КПК України / М. Є. Шумило // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - № 1, 2013. – С. 82-86.

20. Шумило М. Є. Поліційна і кримінально-процесуальна діяльність: на стику минулого та сучасного / М. Є. Шумило // Вісник Академії адвокатури України : наук. журн. – К. : ВЦ Акад. адвокатури України, 2015. – Том 12. – Число 2(33). - С. 223-234.

Лукьянчиков Е. Д., Лукьянчиков Б. Е. Формирование доказательств в уголовном производстве

Анализируются дискуссионные вопросы, которые высказываются учеными о понятии доказательств, процессуальных источников и способов их формирования. Подчеркивается, что в готовом виде доказательства в природе не существуют, а поэтому говорить о возможности их собирания не совсем точно. В уголовном процессе доказательства представляют собой единство фактического содержания и законной формы, служат «средствами доказывания» искомых фактов. Чтобы фактические данные об обстоятельствах преступления были признаны доказательствами, они должны быть получены в предусмотренном законом порядке и из предусмотренных источников. Предпринята попытка определить, на каком этапе производства и в связи, с чем первые превращаются в доказательства, и насколько соответствует действительности деление доказательств на досудебные и судебные.

Ключевые слова: *фактические данные, информация, доказательства, средства получения фактических данных, следственные (розыскные) действия, доказывание, следы преступления, источники сведений, досудебное расследование, относимость, допустимость, достоверность.*

Lukianchykov E. D., Lukianchykov B. E. The formation of evidence in the criminal procedure

It is indicated that the crime is the incident in the past for the investigator but its investigation is the informative and cognitive process taking place in the conditions of the active opposition to establish the truth by the persons concerned. The evidence is recognized as the activity of the participants of the criminal procedure concerning the collecting, the verification and the summation of the factual evidence and its procedure sources as well as the establishment of the procedure and tactic decisions on this ground. It is accented that the evidence doesn't exist on the turnkey basis in nature that's way it isn't sufficient to say that its collecting is precise.

After the analyze of the terms as the collecting, the reception and the creating of the evidence, it is proposed all the process of the finding of the traces of a crime, the reception, the verification and the recognizing of the facts as it can be studied for the judicial decisions.

It is indicated that the evidence is mentioned in some articles of the Russian Empire 1857 Code of laws and in the 1864 Chart of criminal proceedings but the meaning isn't explained. Determining the police authority during the procedure of the preliminary inquiry it is indicated that the police doesn't collect the evidence but the necessary information, and the court investigator was to have to apply the timely measures for the collecting of the evidence, urgent too.

It is accentuated that the evidence is the unity of the factual meaning and the legal form and serves as "the means to prove" of the facts to search during the criminal process. The facts have to be received in the order in accordance with the legislation and from the fixed sources for the recognizing of the facts about the circumstances of a crime as the evidence.

It is examined the question about the correlation between "the documents and the other materials" on "the evidence". It is looked to clear up on witch procedure stage and the causing the first is transformed in the evidence and as the separation of the evidence prejudicial and judicial corresponds to reality.

Key words: *the factual evidence, the information, the evidence, the means of the reception of the factual evidence, the investigatory (search) actions, the traces of a crime, the information sources, the prejudicial inquiry, the appurtenance, the admissibility, the credibility.*

УДК 343.211

О. О. Пащенко

НАЯВНІСТЬ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЯК ОБСТАВИНА СОЦІАЛЬНОЇ ОБУМОВЛЕНОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ

У статті розглянуто таку обставину соціальної обумовленості кримінально-правових норм як «наявність ресурсів для здійснення кримінального переслідування». Доведено, що для охоронних кримінально-правових норм наявність ресурсів для здійснення кримінального переслідування має обов'язкове значення, для заохочувальних норм та норм-дефініцій наявність ресурсів для їх реалізації окремого значення не має, а для регулятивних норм – відіграє факультативне значення.

Ключові слова: *кримінально-правові норми, соціальна обумовленість, криміналізація, закон про кримінальну відповідальність, наявність ресурсів для здійснення кримінального переслідування.*

Постановка проблеми. Запорукою успішного виконання тих завдань, що поставив законодавець у КК України (ст. 1), є наявність відповідних ресурсів. Власне, такий висновок є справедливим до будь-якого виду людської діяльності. Тому відповідна обставина соціальної обумовленості, з нашої точки зору, належить до обов'язкових універсальних [1, с. 212]. Вод-